

Brdói nyilatkozat, 2021. október 6.

Mi, az Európai Unió (EU) és az uniós tagállamok vezetői, egyeztetve a nyugat-balkáni vezetőkkel, valamint a regionális és nemzetközi érdekelt felek jelenlétében, a mai napon az alábbi megállapításokat tesszük:

1. Az EU újól megerősíti, hogy egyértelműen támogatja a Nyugat-Balkán európai perspektíváját, és üdvözli, hogy a nyugat-balkáni partnerek elkötelezettek az európai perspektíva mellett, amely kölcsönös stratégiai érdekünk, és továbbra is közös stratégiai döntésünk. Az EU újól megerősíti elkötelezettségét a **bővítési** folyamat és az azzal kapcsolatban hozott döntései mellett, a partnerek hiteles reformjai, egy méltányos és szigorú feltételrendszer, valamint a saját érdek elve alapján. Tovább erősítjük az annak érdekében folytatott közös szerepvállalásunkat, hogy előbbre vigyük a régió politikai, gazdasági és társadalmi átalakulását, elismerve egyúttal a Nyugat-Balkán által tett előrelépést. Emlékeztetünk továbbá annak fontosságára, hogy az EU fenn tudja tartani és el tudja mélyíteni a saját fejlődését, biztosítva az új tagok integrálására vonatkozó kapacitását.
2. A nyugat-balkáni partnerek újól hangsúlyozzák, hogy elkötelezettek **az európai értékek és elvek**, valamint amellet, hogy népeik érdekében végrehajtsák a szükséges reformokat. Az EU üdvözli, hogy a nyugat-balkáni partnerek ismét kifejezték elkötelezettségüket **a demokrácia elsőbbsége, az alapvető jogok és értékek, valamint a jogállamiság**, továbbá amellet, hogy kitartóan küzdjenek a korrupció és a szervezett bűnözés ellen, támogassák a jó kormányzást, az emberi jogokat, a nemek közötti egyenlőséget, illetve a kisebbségekhez tartozó személyek jogait. Ezek a kötelezettségvállalások akkor válnak hitelessé, ha sor kerül a szükséges reformok érdemi végrehajtására és meggyőző eredmények születnek, amelyeket világos és következetes nyilvános kommunikáció támaszt alá. Az erős **civil társadalom** és a **független, plurális média** minden demokratikus rendszer elengedhetlen alapeleme, és mi üdvözljük és támogatjuk az általuk a Nyugat-Balkánon betöltött szerepet.

3. Az EU kétségen kívül a régió **legszorosabb partnere, legfőbb beruházója és vezető donorja**. E támogatás példa nélküli nagyságrendjét és széles körét a partnereknek **maradéktalanul el kell ismerniük és közvetíteniük kell** az általuk folytatott **nyilvános vitákban és kommunikációban**.
4. Az **uniós támogatás** feltétele továbbra is a jogállamiság, valamint a társadalmi-gazdasági reformok terén tett kézzelfogható előrelépés, illetve az európai értékeknek, szabályoknak és normáknak a partnerek általi tiszteletben tartása lesz.
5. Az EU teljes mértékben támogatja a nyugat-balkáni partnereknek az inkluzív **regionális együttműködés** és a – többek közt az uniós tagállamokkal fennálló – **jószomszédi kapcsolatok** megerősítése iránti, ismételt kötelezettségvállalását. Változatlanul fontos a kétoldalú megállapodások jóhiszemű, kézzelfogható eredményekhez vezető végrehajtása, ideértve a Görögországgal kötött preszpa-tavi megállapodást, valamint a jószomszédi kapcsolatokról szóló, Bulgáriával kötött szerződést. További határozott erőfeszítésekre van szükség a **megbékélésnek** és a régió stabilitásának előmozdítása érdekében, valamint ahhoz, hogy végleges, inkluzív és kötelező erejű megoldásokat lehessen találni és alkalmazni a partnerek múltban gyökerező **kétoldalú vitáinak** és **vitás kérdéseinek** a rendezésére, a nemzetközi joggal és a bevett elvekkel – így például a jogutódlási kérdésekről szóló megállapodással – összhangban, valamint az eltűnt személyekkel kapcsolatos lezáratlan ügyekre és a háborús bűncselekményeket érintő kérdésekre.
6. Teljes mértékben támogatjuk az **Európai Unió**nak a Belgrád és Pristina közötti párbeszédért és más, a Nyugat-Balkán régióját érintő kérdésekért felelős **különleges képviselője** által tett erőfeszítéseket, és azt várjuk a két féltől, hogy a közöttük fennálló kapcsolatok teljes normalizálása terén mutassanak fel konkrét eredményeket, ami kritikus fontosságú a régió egészének stabilitása és fejlődése szempontjából, valamint annak biztosításához, hogy mindannyian további előrehaladást érjenek el az európai úton.

Covid19

7. A **Covid19-válság** továbbra is súlyos következményekkel jár a társadalmainkra és a gazdaságainkra nézve. Rávilágít a köztünk fennálló **szoros és eredményes partnerség** szükségességére és annak előnyeire. Az EU – tagállamaival közösen – a világjárvány kezdete óta támogatja a Nyugat-Balkánt, és eddig **3,3 milliárd** EUR értékben nyújtott egészségügyi és társadalmi-gazdasági támogatást a régiónak, ami példa nélküli. Az EU szorosan bevonja a nyugat-balkáni partnereket az uniós kezdeményezésekbe, nevezetesen ami az Egészségügyi Biztonsági Bizottságot, a korai figyelmeztető rendszert, a zöld folyosókat, valamint az egészségügyi ellenintézkedésekre vonatkozó közös közbeszerzési megállapodást illeti. Az EU kész arra, hogy tovább növelje az oltóanyagokhoz, a diagnosztikai eszközökhöz és a terápiás készítményekhez való hozzáférést, valamint hogy gondoskodjon a jövőbeli válságok **előrejelezhetőségének** és az azokkal szembeni **rezilienciának** a javításáról.
8. Az EU emellett tisztában van azzal, hogy **a nyugat-balkáni partnerek milyen értékes támogatást nyújtottak** egymásnak és az EU-nak a pandémia során. Ebben az a szolidaritás és kölcsönös támogatás fejeződik ki, amelyre az EU épül. Ennek az együttműködésnek és koordinációnak a jövőben is folytatódnia kell, többek között a helyreállítási szakaszban is.
9. Az EU továbbra is szilárdan támogatni fogja a Nyugat-Balkánt, **különösen ami az oltóanyagokkal való ellátást illeti**. Az EU és tagállamai különböző csatornákon keresztül **2,9 millió** dózis oltóanyagot juttattak a Nyugat-Balkán számára, és ez a szám még növekedni fog. Az EU támogatni fogja minden partnerének oltási tervét annak érdekében, hogy 2021 végére az uniós átlaghoz hasonló átoltottsági arány valósuljon meg.

A Nyugat-Balkánra vonatkozó gazdaságélénkítési és beruházási terv

10. A vezetők által a zágrábi csúcstalálkozón tett felhívás nyomán az EU **gazdaságélénkítési és beruházási tervet**, valamint a **Nyugat-Balkánra vonatkozó zöld menetrend** végrehajtásával kapcsolatos iránymutatásokat terjesztett elő. A terv a régió számára a következő hét évet felölelő időszakra **közel 30 milliárd EUR összeget mozgósító, jelentős beruházási csomagot** határoz meg, amely 9 milliárd EUR összegű támogatást és 20 milliárd EUR összegű beruházást foglal magában, amelyek mozgósítása az új Nyugat-balkáni Garanciaeszközön keresztül történik. Ahhoz, hogy maximalizálni lehessen a gazdaságélénkítési és beruházási terv potenciális hatását, a nyugat-balkáni partnereknek határozott lépéseket kell tenniük a gazdasági és társadalmi reformok végrehajtása terén, és meg kell erősíteniük a jogállamiságot. A terv ösztönözheti a régió hosszú távú, zöld társadalmi-gazdasági fellendülését és versenyképességét, támogathatja zöld és digitális átállását, előmozdíthatja a fenntartható konnektivitást, a regionális integrációt és a kereskedelmet, megerősítve ezáltal az EU-val való együttműködést és a hozzá való közeledést is, többek között az éghajlattal kapcsolatos uniós célok terén.
11. Üdvözljük az **IPA¹ III** végrehajtására vonatkozó jogi keret közelmúltbeli elfogadását, amely továbbra is a régió számára nyújtott pénzügyi támogatás fő forrása lesz, a gazdaságélénkítési és beruházási terv tekintetében is. A Bizottság javaslatot kíván tenni a 2021. évi IPA keretében egy 600 millió EUR összegű beruházási csomagra a Nyugat-Balkánra vonatkozó gazdaságélénkítési és beruházási terv végrehajtásához, az IPA III programozási kerete és végrehajtási szabályai szerinti eljárások függvényében. A júliusban bejelentett 500 millió euróra vonatkozó javaslattal együtt így összesen **1,1 milliárd EUR** állna rendelkezésre a gazdaságélénkítési és beruházási terv végrehajtásához 2021 végéig.

¹ Előcsatlakozási Támogatási Eszköz (IPA).

12. Méltányolva a nyugat-balkáni vezetők elkötelezettségét a **zöld menetrend** teljes körű végrehajtása mellett, üdvözljük a kapcsolódó cselekvési tervről született megállapodást. A menetrend – a zöld megállapodáshoz illeszkedve – a **modern, karbonsemleges, az éghajlatváltozás hatásaival szemben reziliens és erőforrás-hatékony** gazdaságok felé vezető átmenet egyik fő hajtóerejét jelenti, és célja a körforgásos gazdaságban rejlő potenciál kiaknázása, a környezetszennyezés elleni küzdelem, valamint a hulladékgazdálkodás javítása. A menetrend sikeres végrehajtása komoly elkötelezettséget kíván a régió részéről. Alapvető fontosságú, hogy az erőfeszítések középpontjában a szénről való átállás időben történő és eredményes megvalósítása álljon, mégpedig a megújuló és a kisebb mértékű szén-dioxid-kibocsátást okozó tüzelőanyagok használata révén. Prioritásként kell kezelni az energiabiztonság kérdését is, ezen belül is a források és a szállítási útvonalak diverzifikálását. Az EU – többek között technikai segítségnyújtással és pénzügyi támogatással – továbbra is támogatni fogja a régiót a zöld menetrend végrehajtásában és a tekintetben, hogy az importáruk karbonintenzitását ellensúlyozó uniós mechanizmus (CBAM) keretében szén-dioxid-árazási politikát alakítson ki.
13. A gazdaságélénkítési és beruházási terv újult lendületet ad a **konnektivitás** erősítéséhez annak minden dimenziójában, mind a Nyugat-Balkánon belül, mind az Unióval való viszonylatban. Az EU továbbra is támogatni fogja az inkluzív **regionális együttműködést**. A nyugat-balkáni vezetők részéről további, határozott erőfeszítésekre van szükség annak érdekében, hogy **teljesítsék a közös regionális piac létrehozása iránti kötelezettségvállalásukat**, amint arról a berlini folyamat keretében 2020-ban tartott szófiai csúcstalálkozón megállapodás született. Ez elősegíti majd azt, hogy a régió előrelépést tegyen az európai úton, a polgárok és a vállalkozások számára pedig kézzelfogható előnyökkel fog járni. Az inkluzív regionális gazdasági integrációban rejlő potenciál kiaknázása elengedhetetlen a régió társadalmi-gazdasági fellendülésének serkentéséhez, valamint ahhoz, hogy a gazdaságélénkítési és beruházási terv alapján eszközölt beruházások előnyeit a lehető legteljesebb mértékben ki lehessen aknázni. A régió egészének szilárdan el kell köteleződnie a vonatkozó regionális tárgyalások gyors lezárása mellett.
14. Az EU és a Nyugat-Balkán megállapodnak abban, hogy fokozzák a **Nyugat-Balkán és az uniós egységes piac közötti piaci integráció erősítése** érdekében tett erőfeszítéseket. A gazdaságélénkítési és beruházási terv e tekintetben szilárd alapot biztosít a régió uniós egységes piaccal való piaci integrációjának gyakorlati megvalósításához, mindenekelőtt a határon átnyúló fizetések (SEPA), az ipari termékek és fogyasztási cikkek, az e-kereskedelem és a vámügy területén.

15. A fenntartható **közlekedés** képezi az EU és a Nyugat-Balkán közötti **gazdasági és társadalmi integráció egyik sarokkövét**. Kiemelt kérdésként tovább kell fejleszteni a közlekedési összeköttetéseket a régión belül és az EU felé, javítani kell a közlekedési szolgáltatások hatékonyságát és biztonságát, valamint meg kell valósítani a zöld és fenntartható mobilitásra vonatkozó célkitűzéseket, különösen a **vasúti és a belvízi összeköttetések** terén.

A fenntartható konnektivitással összefüggésben üdvözöljük a **Közlekedési Közösség** keretében a vasúti és a közúti közlekedésre, a közúti közlekedésbiztonságra, a közlekedés könnyítésére, valamint a vízi közlekedésre vonatkozóan a közelmúltban jóváhagyott **cselekvési terveket**.

16. Figyelemmel a regionális barangolási megállapodás sikeres végrehajtására, valamint a Nyugat-Balkánon 2021. július 1-jétől bevezetett ingyenes barangolási rendszerre, üdvözöljük a barangolásra vonatkozó ütemtervet, amely megteremti majd **az EU és a Nyugat-Balkán közötti barangolási díjak** csökkentésének feltételeit, és arra vonatkozóan egyértelmű célokat határoz meg.
17. Üdvözöljük **az EU és a Nyugat-Balkán közötti zöld sávokra** vonatkozó elképzelést, és támogatjuk, hogy azt az előírt uniós vívmányok és eljárások maradéktalan tiszteletben tartása mellett valamennyi érintett határon a gyakorlatban alkalmazzák.
18. A mai napon elindul **az innováció, a kutatás, az oktatás, a kultúra, az ifjúság és a sport területére vonatkozó, célzott nyugat-balkáni program – a „nyugat-balkáni innovációs program”**. Ez a program elő fogja mozdítani a tudományos kiválóságot és a régió oktatási rendszereinek reformját, további lehetőségeket teremt a fiatalok számára és segíti a képzett munkaerő elvándorlásának megelőzését. Várakozással tekintünk a program cselekvési tervének gyors végrehajtása elé.

Politikai és biztonsági együttműködés

19. Az EU-éval megegyező álláspont egyértelműen jelzi, hogy partnereink milyen stratégiai irányvonalat képviselnek. Ezért újra megerősítjük: elvárjuk, hogy partnereink még jobban elmélyítsék az együttműködést **a közös kül- és biztonságpolitika (KKBP)** területén, valamint kézzelfogható és fenntartható eredményeket érjenek el a tekintetben, hogy az európai úton történő előrehaladásuk fontos részeként **teljeskörűen igazodjanak az EU külpolitikai álláspontjaihoz és azoknak megfelelően járnak el**, beleértve a nemzetközi fórumokon megfogalmazott álláspontokat is. Üdvözöljük, hogy néhány partner már **teljeskörűen igazodott** az összes KKBP-határozathoz és -nyilatkozathoz, és ennek folytatására ösztönözzük őket. Az EU készen áll arra, hogy tovább erősítse a KKBP területét érintő kérdésekről folytatott **politikai párbeszédet**.
20. Az EU és a Nyugat-Balkán több olyan közös **biztonsági kihívással** néz szembe, amelyek koordinált fellépést kívánnak meg. Egyetértünk abban, hogy a kiemelt célkitűzések szófiai menetrendje keretében végzett munkára építve meg kell erősíteni együttműködésünket a legfontosabb biztonsági kérdéseket illetően, többek között **operatív szinten** is. Partnereink vállalják, hogy bizonyítják a közös biztonságunk melletti elkötelezettségüket, és folytatják a Nyugat-Balkánon belüli együttműködéshez szükséges hatékony eszközök kidolgozását. Azáltal, hogy hozzájárulnak az uniós missziókhoz és műveletekhez, bizonyították a KBVP melletti elkötelezettségüket, és együtt fogunk dolgozni azon, hogy továbbfejlesszük képességeiket és kapacitásaikat, többek között az Európai Békekereten keresztül. Az EU növelni fogja szerepvállalását az olyan területeken is, mint például az űrpolitika és a katonai mobilitás, annak érdekében, hogy világjárványok és természeti katasztrófák esetén megkönnyítse a polgári-katonai segítség eljuttatását a régióba.
21. Meg fogjuk erősíteni az arra irányuló együttműködésünket, hogy fellépjünk különösen az olyan harmadik államokbeli szereplőktől kiinduló **dezinformációval** és egyéb **hibrid fenyegetésekkel** szemben, amelyek célja a régió európai perspektívájának aláásása. Az EU és a Nyugat-Balkán fokozni fogja az együttműködést **a rezilienciaépítés, közös kiberbiztonságunk és kiberdiplomáciánk erősítése, valamint stratégiai kommunikációnk hatásának növelése** terén.
22. Elismerésünket fejezzük ki partnereinknek a migrációval kapcsolatos folyamatos erőfeszítéseikért és konstruktív **együttműködésükért**, ami egyértelmű eredményeket hozott. **A migráció kezelése** olyan közös kihívást jelent, amelyre az EU-nak és a Nyugat-Balkánnak szoros partnerségben, együttesen kell megoldást találnia.

23. A migrációs kihívások kezelése területén folytatott együttműködésünk értékesnek bizonyult, és azt tovább fogjuk fejleszteni. Az EU kész a további szerepvállalásra és arra, hogy **testreszabott és átfogó megközelítés révén fokozza az általa nyújtott támogatást**. Kiemelt figyelmet kell fordítani többek között a menekültügyi rendszerek javítására, a migráncsempészség és az illegális migráció kezelésére, valamint a visszaküldési eljárásokra, a határigazgatásra, az információcserére és a befogadókapacitásokra. A partnereknek folytatniuk kell továbbá a visszaküldési rendszerek javítására irányuló munkát, ideértve azt is, hogy visszafogadási megállapodásokat kell kötni a legfontosabb származási országokkal. El fogjuk mélyíteni a visszaküldéssel kapcsolatos kölcsönös együttműködést, maximálisan kihasználva a már létező kereteket és a rendelkezésre álló csatornákat. Erősíteni kell emellett az együttműködést a Frontexszel, az Európai Menekültügyi Támogatási Hivatallal és az Europollal. A Frontex jogállásáról szóló fennmaradó megállapodásokat haladéktalanul meg kell kötni.
24. Tekintettel **az afganisztáni helyzet súlyosságára**, az EU szorosan együtt fog működni valamennyi partnerével, köztük a Nyugat-Balkánnal a változó kihívások kezelése és adott esetben a közös válaszlépések koordinálása céljából.
25. A **terrorizmus, a radikalizálódás és a szervezett bűnözés** továbbra is súlyos biztonsági fenyegetést jelent az EU-ra és az egész régióra nézve. Sürgetjük a terrorizmus és az erőszakos szélsőségeség elleni küzdelem – többek között a terrorizmus és a radikalizálódás finanszírozásának megelőzése – területén folytatott együttműködés további erősítését. Újra hangsúlyozzuk a súlyos és szervezett bűnözéssel – mindenekelőtt **az emberkereskedelemmel és az embercsempészéssel, a pénzmosással, a kábítószer-termesztéssel és a kábítószer-kereskedelemmel** – szembeni határozott fellépés fontosságát.
26. Az EU maradéktalanul elkötelezett a kézi- és könnyűfegyverek, valamint az azokhoz szükséges lőszeres tiltott kereskedelmének és kereskedelmi célú illegális mozgatásának megakadályozása mellett, és továbbra is támogatást fog nyújtani a Nyugat-Balkánnak ezen a területen, többek között a tűzfegyverek tiltott kereskedelme elleni küzdelemre vonatkozó nyugat-balkáni célzott menetrend keretében.
27. Közös érdekeink további előmozdítása érdekében készen állunk arra, hogy **felélénkítsük és erősítsük a régióval folytatott rendszeres politikai párbeszédet**. Ezzel összefüggésben üdvözljük az **EU–Nyugat-Balkán csúcstalálkozó rendszeres eseményekként** való megrendezését. Várakozással tekintünk a 2022-ben tartandó következő csúcstalálkozó elé.

28. Az EU-nak és a Nyugat-Balkánnak együtt kell működnie a generációnkat meghatározó feladatok megoldása érdekében. Üdvözöljük a Nyugat-Balkán azon kezdeményezéseit, amelyek hozzájárulnak **kontinensük jövőjének** átgondolásához. Továbbra is elkötelezettek vagyunk amellett, hogy meghallgassuk minden európai ember véleményét a mindannyiunk számára fontos kérdésekről, így a polgárok és a szabadságok védelméről, az erős és életteli gazdasági bázis kialakításáról, a zöld és digitális átállás előmozdításáról, a jogállamiságról, a méltányos és szociális Európáról, Európa rezilienciájának erősítéséről, valamint Európa globális vezető szerepéről.
29. Üdvözöljük, hogy nyugat-balkáni partnereink csatlakoznak a fenti pontokban leírtakhoz.
-